

Α' Δημοτικού: μια νέα αρχή, ένα νέο ξεκίνημα

Του Θεολόγου Χατζηπέμου, ειδικού παιδαγωγού-κοινωνικού λειτουργού-συμβούλου ψυχικής υγείας M. Sc.

Κάθε Σεπτέμβριο, μια νέα σχολική χρονιά ξεπροβάλλει με αισιοδοξία μπροστά μας. Οι ματιές των παιδιών ελπιδοφόρες. Ιδιαίτερα η φοίτηση στην Α' δημοτικού αποτελεί για κάθε παιδί ένα νέο ξεκίνημα, μια νέα αρχή, που σηματοδοτεί την έξοδό του από το προστατευτικό πλαίσιο της οικογένειας και τη δυναμική του ένταξη στη σχολική κοινότητα.

Αυτή η έξοδος, πέρα από τα συναισθήματα χαράς, πυροδοτεί άγχος, αγωνία και φόβο τόσο στο ίδιο το παιδί όσο και στους γονείς του.

Γιατί η αρχή της σχολικής ζωής είναι ιδιαίτερα απαιτητική περίοδος για κάθε παιδί;

Το τέλος της νηπιακής ηλικίας σηματοδοτείται με την αρχή της σχολικής ζωής. Τα παιδιά αφήνουν πίσω τους το σχολείο του παιχνιδιού, το νηπιαγωγείο, και περνούν το κατώφλι του σχολείου της δουλειάς, του «μεγάλου σχολείου», του δημοτικού. Η περίοδος αυτή είναι ιδιαίτερα απαιτητική για κάθε παιδί, γιατί πρέπει γρήγορα να μάθει να γράφει, να διαβάζει, να μετράει και να αποκτάει σχολικές γνώσεις.

Συγχρόνως, πρέπει να προσαρμοστεί στη ζωή της ομάδας και στους κανόνες της, και σ' ένα νέο περιβάλλον με άγνωστους συνομήλικους και ενήλικες. Τέλος, επειδή απ' αυτή την πραγματικότητα δεν μπορεί να ξεφύγει, είναι υποχρεωμένο να αντεπεξέλθει καταβάλλοντας μεγάλες προσπάθειες. Ωστόσο, σε αυτή την περίοδο το παιδί διακρίνεται για τη μεγάλη ζωτικότητα και τα έντονα διανοητικά του ενδιαφέροντα. Η κοινωνικότητα διαδέχεται τον ατομισμό. Το παιδί αποποιείται τον ρόλο του μικρού. Έχει την ευκαιρία να θέσει και να πετύχει τους δικούς του προσωπικούς στόχους, να ανακαλύψει δραστηριότητες που του δίνουν χαρά και ικανοποίηση, να μετρήσει τις δυνάμεις του, να γευτεί δυσκολίες και χαρές του σχολικού περιβάλλοντος.

Υπάρχουν παιδιά που είναι απρόθυμα να πάνε στο σχολείο και αρνιούνται να αποχωριστούν τη μητέρα τους. Γιατί συμβαίνει αυτό;

Ένα ποσοστό του μαθητικού πληθυσμού, που κυμαίνεται από 5 έως 8%, παρουσιάζουν μόνιμο άγχος αποχωρισμού. Το παιδί δείχνει απροθυμία να πάει στο σχολείο ή απουσιάζει από το σχολείο για εβδομάδες ή και μήνες. Αυτή η συμπεριφορά μπορεί να συνοδεύεται από έντονο άγχος ή ακόμη και από πανικό όταν φτάνει η ώρα για το σχολείο. Πολλά παιδιά δεν μπορούν να ξεκινήσουν από το σπίτι, άλλα πάλι ξεκινούν και επιστρέφουν στα μισά του δρόμου, ή μόλις φτάνουν στην είσοδο του σχολείου το βάζουν στα πόδια τρέχοντας αγχωμένα για το σπίτι. Η αιτία της άρνησης είναι ακατανόητη για τους γονείς και το σχολείο.

Το παιδί λέει ότι φοβάται το σχολείο, τους δασκάλους ή δεν ξέρει γιατί δεν μπορεί να πηγαίνει στο σχολείο. Όταν είναι στο σπίτι, είναι χαρούμενο και ευτυχισμένο. Όταν σύρεται στο σχολείο, είναι μίζερο, φοβισμένο και με την πρώτη ευκαιρία τρέχει στο σπίτι, ανεξάρτητα από την επερχόμενη σίγουρη τιμωρία. Κάτι τέτοιο, συνήθως, συμβαίνει στις οικογένειες όπου η μητέρα είναι υπερπροστατευτική, δεσμευτική και αγχωτική, με συνέπεια το παιδί να εξαρτάται από εκείνη, επειδή η αυτονομία και η ανεξαρτησία του δεν ενισχύονται. Υποσυνείδητα, για το παιδί η φοίτηση στο σχολείο αποτελεί «απειλή» ενάντια στη σχέση με το μητρικό πρόσωπο που γεννάει το άγχος της πιθανής απώλειας της μητέρας. Ανησυχεί για τους γονείς του -κυρίως για τη μητέρα του- μήπως φύγουν, μήπως χαθούν ή αν είναι καλά στην υγεία τους. Ο αποχωρισμός είναι επώδυνη ψυχική διεργασία.

Το παιδί οφείλει να χαλαρώσει τον σύνδεσμο με τη μητέρα του. Οι γονείς καλούνται να παρέχουν στο παιδί ασφάλεια, και όχι μόνο να του επιτρέπουν, αλλά και να το διευκολύνουν να λειτουργεί και εκτός οικογένειας, να απομακρύνεται απ' αυτήν και να επιστρέφει σε αυτήν. Με άλλα λόγια, πρέπει να ενισχύεται η ανεξαρτησία και η αυτοπεποίθηση του παιδιού από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη (γονείς και εκπαιδευτικούς).

Όλα τα παιδιά έχουν την ετοιμότητα στην ηλικία των 6 ετών να παρακολουθήσουν την Α' δημοτικού;

Ένα σημαντικό ποσοστό του μαθητικού πληθυσμού δυσκολεύεται να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του σχολείου. Κι αυτό, γιατί τα παιδιά καλούνται να παρακολουθήσουν ένα σχολικό πρόγραμμα κινητοποιώντας ικανότητες και λειτουργίες που ίσως δεν έχουν επαρκώς αναπτυχθεί. Η σχολική ετοιμότητα είναι πολυδιάστατος όρος, ο οποίος αναφέρεται στη φάση της προετοιμασίας του παιδιού για να αποκτήσει γνώσεις και δεξιότητες και να διαμορφώσει στάσεις που θα το βοηθήσουν να προσαρμοστεί απρόσκοπτα στο σχολικό περιβάλλον και να ανταποκριθεί με επιτυχία στις απαιτήσεις του σχολικού προγράμματος.

Τα παιδιά που εγγράφονται στην Α' τάξη του δημοτικού και δεν έχουν την ανάλογη σχολική ετοιμότητα είναι πιθανόν να εισπράξουν σχολική αποτυχία, η οποία θα επηρεάσει αρνητικά την εκπαιδευτική τους σταδιοδρομία. Η σχολική ετοιμότητα πρέπει να εκτιμηθεί ανάλογα. Αν κριθεί ότι υπάρχουν δυσκολίες, δεν είναι κακό να ζητηθεί η επανάληψη του νηπιαγωγείου υπό αυστηρές προϋποθέσεις. Άλλωστε, είμαστε από τις λίγες χώρες που το μοναδικό κριτήριο για την εισαγωγή των παιδιών στην Α' δημοτικού γίνεται με βάση τη χρονολογική ηλικία και όχι με βάση το αναπτυξιακό τους επίπεδο.

Ποια παιδιά κινδυνεύουν να παρουσιάσουν Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες (ΕΜΔ);

Υπάρχουν ορισμένοι πληθυσμοί παιδιών που κινδυνεύουν να παρουσιάσουν ΕΜΔ. Σε αυτή την ομάδα ανήκουν:

- Βρέφη που γεννήθηκαν με χαμηλό βάρος, και ειδικότερα τα πρόωρα.
- Τα τελειόμηνα ή τα πρόωρα που παρουσίασαν περιγεννητική ασφυξία.
- Βρέφη με ενδομήτρια λοίμωξη.
- Νήπια που δυσκολεύονται στην κατανόηση και τη χρήση του προφορικού λόγου.
- Νήπια που έχουν έλλειμμα φωνολογικής ενημερότητας, δηλαδή να αναγνωρίζουν τα φωνήματα και να τα ταυτοποιούν με τα αντίστοιχα γραφήματα.
- Νήπια που έχουν δυσκολίες στον προσανατολισμό στον χώρο και τον χρόνο.
- Νήπια που έχουν δυσκολίες στη λεπτή κινητικότητα και τον οπτικοκινητικό συντονισμό.
- Νήπια που έχουν δυσκολίες σε προμαθηματικές δεξιότητες.
- Νήπια με ανάλογο οικογενειακό ιστορικό.

Όλα τα παραπάνω είναι δυσκολίες που συνήθως προηγούνται της εμφάνισης των ΕΜΔ. Είναι ενδείξεις που πρέπει να αξιολογηθούν από τους ειδικούς. Παρ' όλα αυτά, μόνο μετά την ηλικία των 8-9 ετών μιλάμε με βεβαιότητα για ΕΜΔ.

Από τι εξαρτάται η επιτυχία του παιδιού στο σχολείο;

Η ικανότητα του παιδιού για μάθηση είναι έμφυτη και ιδιαίτερα αναπτυγμένη στη σχολική ηλικία. Ωστόσο, η επιτυχία του παιδιού στο σχολείο εξαρτάται κυρίως από το αν έχει αυτοπειθαρχία και ενδιαφέρον, αν γνωρίζει τι είδους συμπεριφορά είναι αποδεκτή, αν μπορεί να επιβάλλεται στην παρόρμησή του, αν έχει την ικανότητα να ακολουθεί οδηγίες και να στρέφεται στον δάσκαλό του για βοήθεια και, τέλος, αν μπορεί να εκφράζει τη γνώμη του και τις ανάγκες του.

Βέβαια, ένα από τα βασικά κίνητρα του μικρού μαθητή, δηλαδή να θέσει και να πετύχει σχολικούς στόχους πέρα από τη δική του ευχαρίστηση, αποβλέπει και στην ευχαρίστηση των γονέων και στην κατάκτηση της αποδοχής τους. Όταν οι προσδοκίες και οι απαιτήσεις των γονέων για το παιδί τους είναι υπερβολικές, εκείνο πιθανότατα θα αισθανθεί αποτυχημένο, ένοχο, με άσχημη εικόνα για τον εαυτό του και με μειωμένο ενδιαφέρον για μάθηση.

Γιατί η συνεργασία σχολείου-οικογένειας είναι καθοριστική για τη μαθησιακή και την κοινωνική και συναισθηματική εξέλιξη του παιδιού;

Σχολείο και οικογένεια συνδέονται στενά με την ανάπτυξη του παιδιού. Είναι θεσμοί διαφορετικοί. Όμως δεν αντικαθιστά ο ένας τον άλλον, λειτουργούν συμπληρωματικά και επιτελούν κοινό έργο από διαφορετική θέση. Γι' αυτούς τους λόγους, δάσκαλοι και γονείς είναι σημαντικό να βρίσκονται σε ανοιχτή γραμμή συνεννόησης και επικοινωνίας μεταξύ τους, να

οριοθετούν τους ρόλους τους, να συνεργάζονται αποτελεσματικά και να αλληλοσυμπληρώνονται, όπου και όποτε χρειάζεται, ώστε από κοινού να μπορούν να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά σε όλες τις ανάγκες του παιδιού.

Η έμπρακτη επικοινωνία και συνεργασία γονιών και δασκάλου προξενεί αίσθημα ασφάλειας και ανακούφισης στα παιδιά, και συμβάλλει τα μέγιστα στην καλή πρόοδο και επιτυχία των μαθητών.

Πηγή: <http://www.familylife.gr>